

Лоскутов Тимур Олександрович,
*професор кафедри кримінально-правових
дисциплін, доктор юридичних наук, професор,
Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету
внутрішніх справ*

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА ТЕОРІЮ ТА ПРАКТИКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

1. На сьогоднішній день практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) є досить дієвим механізмом забезпечення прав і свобод людини, що містяться у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Шляхом розгляду справ щодо конкретних держав – учасниць Конвенції ЄСПЛ встановлює наявність чи відсутність порушень конвенційних прав і свобод та виносить відповідні рішення.

2. Практика ЄСПЛ має безпосередній вплив на теорію та практику кримінального процесу України. Такий вплив, переважно, має позитивне значення, хоча в окремих випадках можна вести мову й про негативні наслідки впливу рішень ЄСПЛ на доктрину, законодавчі норми та кримінальну процесуальну діяльність.

3. З позитивного боку необхідно оцінити те, що рішення ЄСПЛ не лише вивчається у практичній площині, а й є відповідним орієнтиром для теоретичної наукової розробки проблем прав і свобод людини у сфері кримінального процесу. Ґрунтуючись на сформованих ЄСПЛ принципах забезпечення прав і свобод людини, вчені-процесуалісти глибоко занурюються у дослідження питань гарантування прав та свобод особи під час кримінального провадження. Результатом такого наукового пошуку є визначення аксіологічних та антропологічних вимірів кримінальної процесуальної діяльності в Україні, що сприяє утвердженню та забезпеченню верховенства права у царині кримінального судочинства України.

Не можна позитивно не відмітити вплив рішень ЄСПЛ на кримінальне процесуальне законодавство. Нормативні положення чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) є відображенням багатьох рішень ЄСПЛ проти України, які винесені протягом останніх десятиліть. До того ж окремі зміни та доповнення до КПК також приймаються, переважно, з урахуванням рішень ЄСПЛ проти України, в яких констатується порушення Конвенції у зв'язку з наявністю або відсутністю відповідних норм у кримінальному процесуальному законодавстві України.

У зв'язку з поширенням рішень ЄСПЛ серед українських правозастосовників позитивного впливу зазнає практична реалізація кримінального процесу. Сторони кримінального провадження аргументують свою процесуальну позицію з огляду на практику ЄСПЛ у конкретних справах щодо забезпечення конвенційних прав і свобод людини. Вирішуючи кримінально-правовий конфлікт, суд обґрунтовує власну позицію,

використовуючи положення Конвенції та рішення ЄСПЛ.

4. Практика ЄСПЛ може також негативно впливати на теорію, законодавство та практику кримінального процесу України. Зокрема, зосередження значної уваги вчених на конвенційних правах і свободах окремої людини обумовлює обмеження предмету наукових досліджень у частині найкращого забезпечення публічного інтересу українського суспільства та держави України у сфері кримінального судочинства. Попри важливість використання практики ЄСПЛ для розроблення проблем гарантування прав і свобод людини в Україні, права і свободи окремої особи не можуть визнаватися «понад усе». У теорії кримінального процесу України має належним чином досліджуватися проблематика ефективної реалізації публічного інтересу у кримінальному провадженні.

Негативний вплив рішень ЄСПЛ на практику кримінального процесу може виявлятися через нерелевантне їх використання для аргументації правової позиції сторони кримінального провадження або обґрунтування процесуального рішення слідчого судді на досудовому розслідуванні, або суддею, судом у судовому провадженні. Суб'єкти кримінального провадження, неправильно трактуючи та розуміючи певні позиції ЄСПЛ, роблять посилання не на ті рішення ЄСПЛ, яких потребують конкретні обставини досудового розслідування та судового розгляду. Це призводить до помилковості у забезпеченні прав і свобод людини та, як наслідок, до прийняття незаконного та несправедливого рішення у кримінальному процесі України.

5. Вплив практики ЄСПЛ на теорію та практику кримінального процесу України не треба оцінювати лише з позитивного боку. Такий вплив може мати і негативні прояви у сфері кримінального судочинства. Тому, вченим-процесуалістам, законодавцю та практичним співробітникам необхідно досить ретельно та ґрунтовно вивчати практику ЄСПЛ та всебічно й об'єктивно з'ясувати зміст рішень ЄСПЛ для можливого використання під час наукових досліджень, нормотворення та практики кримінального провадження в Україні.

ЛЯШЕНКО Марія,

*здобувачка вищої освіти 4 курсу, Криворізький
навчально-науковий інститут Донецького
державного університету внутрішніх справ*

науковий керівник: СКЛЯР Надія,

*доцентка кафедри державно-правових
дисциплін факультету № 2, кандидат
економічних наук, доцент, Криворізький
навчально-науковий інститут Донецького
державного університету внутрішніх справ*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НПУ
Створення нової Національної поліції України у 2015 році дало потужний